Alegat LXIX.

Sprawozdanie

komisyi edukacyjnej o projektowanej reorganizacyi wyższych zakładów naukowych technicznych we Lwowie i Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Kraj nasz posiada w obecnej chwili dwa wyższe zakłady naukowe techniczne, akademię techniczną we Lwowie i instytut techniczny w Krakowie. Oba te zakłady zawdzięczają swą organizacyę dawniejszym czasom, w których i potrzeby kraju były skromniejsze, i zasady naukowe nie do tego stopnia jak dzisiaj rozwinięte, i wyobrażenia o przeznaczeniu podobnych szkół cokolwiek odmienne. Pomimo znakomitych zasług, jakie one położyły dla powszechności naszej, już nie odpowiadają wszechstronnie wymaganiom teraźniejszości, owszem, jeżeli mają one odpowiedzieć, potrzebują gruntownego w swym wewnętrznym ustroju przekształcenia.

Akademia teczniczna powstała w r. 1844. tym sposobem, że do istniejącej już podówczas we Lwowie akademii handlowej i szkoły realnej, przekształconej na kursa przygotowawcze, dodano oddział techniczny. Kursa przygotowawcze odpadły w r. 1856., przeszły bowiem w skład utworzonej odrębnie w pomienionym roku wyższej szkoły realnej, a pozostały przy akademii tylko dwa oddziały, pierwotny handlowy i późniejszy techniczny. W oddziale technicznym utworzono katedry dla matematyki, dla fizyki, jako nauk ogólnych, dla chemii, budownictwa i mechaniki, jako nauk specyalnych, z których każda z postępem czasu stała się podstawą lub ułamkiem systematów wiedzy, reprezentowanych w innych krajach w osobnych szkołach specyalnych. Tym szkołom wobec ich organizacyi i rozwoju akademia techniczna we Lwowie nie mogłaby dotrzymać kroku.

Nie w lepszem też położeniu znajduje się instytut techniczny w Krakowie. Założony w r. 1833. pod wpływem komisyi reorganizacyjnej, przez trzy dwory opiekuńcze wydelegowanej, służył on według sił i okoliczności, w pewnych względach nawet chlubnie, skromnym potrzebom byłej Rzeczypospolitej Krakowskiej. W skutek organizacyi, przepisanej mu r. 1853. od c. k. Ministerstwa oświaty, otrzymał oddział techniczy i dwa kursa przygotowawcze realne, obok czego zostawiono jeszcze przy nim szkołę sztuk pięknych i szkołę muzyczną. Oddział techniczny, urządzony mniej więcej na wzór lwowskiego, dostał jego zalety i wady w udziale, z tym jeszcze dodatkiem, że pro-

wizoryczny stan zakładu, przedłużony w oczekiwaniu obiecywanego stanowczego rozwoju, nie pozwalał wyposażyć go stale w odpowiedne siły nauczycielskie. W tym zatem stanie, w jakim byt swój przedłuża dotychczas od roku do roku, nie odpowiada on zamiarowi swego założenia i rzeczywistym potrzebom naszego kraju.

Łatwo się przekonać, że rozwój stosunków produkcyi i obrotu dóbr materyalnych w ogóle, popycha nasz kraj coraz z większą siłą do czynnego uczestniczenia w powszechnym ruchu ekonomicznym. Od stopnia i kierunku tego uczestnictwa zawisł jego dobrobyt, jego wzrost i przyszłość.

Od kilka lat prawie przecięły naszę prowincyę koleje żelazne na przeszło stomilowej przestrzeni. Wyrób spirytusów, piwa i cukru już dzisiaj stanowi ważną część gospodarstwa krajowego. Obok tych gałęzi produkcyi oczekują jeszcze inne powołania do bytu, aby zużytkować skarby przyrody, ukryte w łonie naszej ziemi, i pomnożyć tym sposobem bogactwo i zamożność jej mieszkańców. Aby się wszakże to stać mogło, potrzeba nie tylko gorących serc, miłujących dobro pospolite, lecz potrzeba także oświeconych umysłów do przewodniczenia tej pracy, potrzeba umiejętnych rąk do jej wykonania. Do wykształcenia zaś takich umysłów i rąk nieodzowne są wyższe szkoły techniczne czyli akademiczne, według wymagań czasu i sztuki urządzone.

Jak głęboko w naszych stosunkach tkwi potrzeba sił umysłowych, w technicznym kierunku wykształconych, dowodzi względnie poważna, a mimo niedostateczną organizacyę instytutów technicznych we Lwowie i w Krakowie wzrastająca liczba uczniów do nich uczęszczających. W r. 1866. liczyła techniczna akademia we Lwowie 180 uczniów w technicznym, 27 w handlowym oddziale, w ogóle 207; instytut techniczny w Krakowie 181 w technicznym, 21 w handlowym oddziale, w ogóle 202 uczniów. Było więc razem 409 uczniów, poświęcających się wyższym naukom technicznym. W tym samym roku uczęszczało na uniwersytet Lwowski 666, a na uniwersytet krakowski 275 zwyczajnych uczniów; co daje ogół 941 uczniów zwyczajnych uniwersyteckich. Uczniów nadzwyczajnych było w obu uniwersytetach razem 179, azatem uczniów uniwersyteckich obydwóch kategoryj w ogóle 1,120. Ztąd się okazuje, że prawie trzecia część młodzieży krajowej, oddającej się wyższym naukom, kształci się w kierunku technicznym; stosunek wcale znakomity, jeżeli się zważy, że wielu z niej prócz tego szuka potrzebnego sobie wykształcenia w szkołach poza krajem będących, i że bądź co bądź produkcya techniczna nie jest u nas jeszcze tak dalece rozwinięta, iżby jej rozwój odpowiadał zasobom i żywotności kraju. Mimoto oskarżaliśmy się i oskarżamy przy każdej sposobności na brak ludzi w tym zawodzie specyalnie wykształconych.

Zwróciły tez na te wszystkie okoliczności uwagę nie tylko oświeceńcze warstwy naszego społeczeństwa, ale i władza, w skutek czego poczęto myśleć o reorganizacyi wyższej instrukcyi technicznej w kraju podług wzorów równoczesnych, mających za sobą doświadczenie i uznanie ludzi światłych. Po długich rokowaniach powzięto nareszcie na chwilę zamiar, założyć w tym duchu na obszerniejszą skalę instytut techniczny we Lwowie; w Krakowie zaś zaprowadzić przedewszystkiem szkołę średnią tego rodzaju, jakiej tam dotąd nie ma, z dodaniem jej niektórych kursów specyalnych, stosownie do potrzeb miejscowych.

Stanowczo jednak Kraków podniósł głos przeciw takiemu projektowi, który zdawał się ubliżać jego tradycyom i godności, naruszać jego interesa, w tym przypadku zgodne z powszechnemi interesami kraju. Po tylu klęskach, niepowodzeniach, a nawet upośledzeniach, domagał się ten starożytny gród królewski, aby mu przynajmniej pozostawiono zaszczyt, zostać i nadal przybytkiem wyższej oświaty krajowej w każdym kierunku, której niegdyś w Polsce był głównym krzewicielem głównym opiekunem. Zamierzone zepchnięcie instytutu technicznego w Krakowie do rzędu niższego szkoły średniej nie tylko uwłaczało tym jego widokom, ale zdawało się prócz tego

nadwerężać nabyte jego prawa, burząc lub uszczuplając instytucye, które on w czasie różnorodnych przejść i cierpień o własnych siłach i własną u siebie utworzył pracą; prócz tego co najważniejsza, podnoszono nie bez podstawy, że dla pewnych gałęzi technicznej wiedzy, jak np. dla architektury i górnictwa nie ma w kraju stosowniejszego na wyższą szkołę miejsca nad Kraków, mogący w pomnikowych swych budowach i w jego sąsiedztwie znajdujących się zakładach górniczych dostarczyć potrzebnego do ożywienia i uwidocznienia tych studyów materyału. Powstała ztąd myśl zaprowadzenia w Krakowie przynajmniej tych wyższych szkół, któreby jego właściwemu odpowiadały charakterowi i położeniu, nie przeszkadzając w niczem rozwojowi akademii technicznej lwowskiej.

W duchu pogodzenia na korzyść powszechności kraju wszystkich, ile możności, zachodzących tu interesów, polecił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 6. października 1868. r. Wydziałowi krajowemu złożyć komisyę, w którejby miały być reprezentowane zakłady naukowe krakowskie i lwowskie, i przedłożyć sobie na podstawie orzeczeń tej komisyi projekt do reorganizacyi tak akademii technicznej we Lwowie, jakoteż instytutu technicznego w Krakowie.

Wydział krajowy wywiązał się z tego polecenia, przedstawiając Wysokiej Izbie na posiedzeniu z dnia 16. września 1869. r. projekt do ustawy o reorganizacyi zakładów technicznych we Lwowie i w Krakowie, łącznie z projektami do statutów, według których obie te szkoły miałyby być urządzone. Wysoka Izba raczyła je przekazać komisyi sejmowej, dla spraw edukacyjnych wysadzonej.

Komisya, zbadawszy przekazane sobie materyały, podaje niniejszem rezultat swych obrad i prac pod światłą rozwagę i uchwałę Wysokiego Zgromadzenia.

Wysoka Izba raczy powziąć ztąd przekonanie, że komisya edukacyjna przyjąwszy zasadę wyposażenia obydwu stolic kraju w odpowiedne ich stanowisku, położeniu i potrzebom wyższe zakłady techniczne, odstąpiła w niektórych punktach od wniosku wydziałowego. Sądzi wszakże, że uczyniła to w dobrze zrozumianym interesie nauki i w interesie przedmiotu samego.

Wasza komisya, panowie, nie mogła się zgodzić na myśl, aby przyszły zakład techniczny w Krakowie miał zajmować stanowisko połowiczne, nieokreślone pomiędzy szkołami średniemi a wyższemi, nie będąc ani jedną ani drugą. Zajmowałby je wszakże, gdyby miał przyjmować uczniów w chłopięcym prawie wieku, po ukończeniu niższych szkół realnych lub gimnazyalnych, a wykładać im nauki wymagające większej dojrzałości umysłu i rozwinięcia, jakie nadać tylko mogą wyższe szkoły średnie. Komisya uznała przeto za nieodzowne, postawić zaproponowany kurs przygotowawczy na wysokości istniejących powszechnie w wyższych instytutach technicznych oddziałów nauk ogólnych. Zadaniem tych oddziałów jest wykład przedmiotów, które we względzie naukowym wspólne są przeważnej części zawodów technicznych. Bez takiego oddziału ogólnego zakład wyższy techniczny ani w Krakowie, ani we Lwowie obejść się nie może, jeżeli jeden i drugi ma swojemu odpowiedzieć przeznaczeniu. Dodany do niego kurs przygotowawczy uwzględnia potrzeby tych uczniów, co nie nabyli w szkołach średnich dostatecznego przygotowania, iżby ze skutkiem korzystać mogli z wykładów wyższej szkoły technicznej. Umożebnia przystęp do tych szkół, i w związku z niemi będących zawodów tej części młodzieży, która przedtem w innem aniżeli technicznym, albo realistycznym kierunku odbierała wychowanie. W Krakowie istnieć będzie prócz tego prowizorycznie kurs przedwstępny dopóty, aż się nie powiększy w kraju w odpowiedniej mierze liczba szkół średnich technicznych (wyższych realnych), któraby zabezpieczała szkole krakowskiej dostateczny kontyngens należycie usposobionych uczniów.

Na podstawie oddziału nauk ogólnych otrzymałby Kraków według projektu komisyi przedewszystkiem dwie szkoły specyalne, które tak bardzo odpowiadają zasobom i warunkom jego poło-

żenia, to jest szkołę architektury i szkołę dla górników i hutników. Stanęłaby obok nich szkoła mechaniki, ze względu na potrzeby przemysłu okolicy, zmuszonego pomagać sobie obecnie obcemi siłami, i dotychczasowe pod tym względem wyposażenie terazniejszego instytutu technicznego w Krakowie. Utworzenia szkoły inżynieryi, chemii, szkoły gospodarczo-leśniczej i innych, komisya Wysokiemu Sejmowi nie może doradzać, gdyż obok zaprowadzenia tych nauk we Lwowie, nie byłaby w stanie obecnie uzasadnić dostatecznie jego naglącej potrzeby w Krakowie, a nadewszystko możności ze względu na potrzebne fundusze.

Zakład techniczny w Krakowie mógłby otrzymać ogólną nazwę akademii technicznej, zakład techniczny we Lwowie, otrzymując stanowczo obszerniejszą organizacyę, stałby się rzeczywiście szkołą główną techniczną (technische Hochschule) w kraju.

W tej to szkole głównej byłyby oprócz niezbędnego w takim instytucie oddziału nauk ogólnych, przedewszystkiem trzy szkoły specyalne techniczne; a mianowicie: szkoła inżynieryi (école des ponts et des chaussées), szkoła mechaniki i szkoła chemii technicznej; szkoły dla trzech zawodów, będących dzisiaj postawą całego życia technicznego. Przytem szkoła chemiczna (école de la chemie appliquée) ma być założona na rozleglejszych nieco aniżeli gdzie indziej podstawach, bo ma podawać uczniom, prócz potrzebnych im głównie wiadomości chemicznych, także encyklopedyczne wiadomości z budownictwa i mechaniki, aby ich usposobić ewentualnie do samodzielnego urządzania zakładać się mających fabryk i ich zarządu.

W dalszem rozwinięciu organizacyi szkoły głównej technicznej we Lwowie, komisya oświadczyła się za utrzymaniem przy niej kursu handlowego. Zważywszy bowiem, że ten kurs był pierwotnie zawiązkiem dzisiejszej i w przyszłości utworzyć się mającej instytucyi, sądziła, że istnienie jego we Lwowie opiera się na rzeczywistej potrzebie tego miasta i kraju.

Przeciwnie nie mogła nabyć przekonania, aby zaproponowane we wniosku Wydziału krajowego utworzenie szkoły gospodarstwa rolniczego przy rzeczonej szkole głównej, już teraz było wskazane. Komisya nie widziała przyszłości dla szkoły tgo rodzaju, jeżeliby nie można było obok niej równocześnie zaprowadzić gospodarstwa wzorowego, aby podać uczniom sposobność do sprawdzenia w praktyce nabytych w szkole wiadomości teoretycznych. Zdawało się też, że konkurencya, jakąby taka szkoła robiła istniejącej już szkole agronomicznej w pobliżu Lwowa w Dublanach, nie wyszłaby na korzyść ani jednej ani drugiej, ani nareszcie kraju.

Nie chciano nadto przesądzać przyszłej organizacyi instrukcyi rolniczej w naszym kraju, jakaby się z dalszym postępem stosunków naszych okazała potrzebną lub użyteczną.

Wszystkie te względy atoli nie przemawiały przeciw możebnej szkole leśnictwa. Owszem, wiele powodów przedstawiało się komisyi, popierających myśl takiej szkoły. Galicya posiada lasy na 3,419.502 morgach, a w nich zasób bogactwa krajowego, który dotąd nie był tak zużytkowany, iżby przynosił krajowi wszystkie te korzyści, jakieby przynieść mógł w razie umiejętnego gospodarstwa leśnego. Dostarczyć potrzebnych do tego sił, byłoby zadaniem szkoły leśnictwa. Komisya nie wahała się przeto połączyć kursu leśnego z przyszłą szkołą techniczną we Lwowie. Zadała ona sobie pytanie, czyliby Kraków nie był odpowiedniejszą siedzibą takiej szkoły? Ważne jednak względy rozstrzygnęły za Lwowem, a mianowicie większa stosunkowa jej potrzeba w tej części kraju, dogodne dla celów nauki położenia rozległych lasów z okolicy Lwowa, a nareszcie obszerniejsza, jak się już rzekło, organizacya szkoły głównej technicznej lwowskiej.

Komisya starała się odgadnąć w poleconym sobie kierunku wszystkie, ile możności potrzeby naszego kraju, i podaje w swoim projekcie środki, któreby im najsnadniej mogły zaradzić. Roczny

nakład, którego reorganizowane oba zakłady na przyszłość będą wymagały, obecnie nie da się ściśle cyframi oznaczyć. Wszelako przybliżone obliczenie przekonywa, że nie może przekroczyć o wiele sumy 100,000 złr. w. a., a nie dosięgnie w żadnym przypadku sumy 120,000 złr. w. a. Jestto suma wcale nie wielka w porównaniu z korzyściami, jakie te zakłady przynieść muszą krajowi i Monarchii. Według silnego przekonania komisyi będzie to wydatek rzeczywiście produkcyjny; zresztą wydatek, który ponosić winien według dotychczasowej praktyki, budżet Państwa, a który dotąd mimo wadliwej i nie odpowiedniej organizacyi obu instytutów wynosił 47,574 złr., tj. blizko 50,000 złr. w. a.

Komisya edukacyjna uprasza, aby Wysoka Izba przedstawiony sobie niniejszem projekt reorganizacyi pomienionych zakładów uchwalić raczyła.

We Lwowie, dnia 28. października 1869.

Przewodniczący:

Dr. Majer.

Sprawozdawca:

Dr. E. Czerkawski.

Ustawa

o reorganizacyi wyższych zakładów technicznych we Lwowie i Krakowie.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

C. k. akademia techniczna we Lwowie zreorganizowana ma być w myśl załączonego pod *A.* statutu i otrzymać nazwę szkoły głównej technicznej.

Art. II.

C. k. instytut techniczny w Krakowie zreorganizowany ma być w myśl załączonego pod *B.* statutu i otrzymać nazwę akademii technicznej.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi wyznań i oświecenia.

A.

Statut

szkoły głównej technicznej we Lwowie.

Tytuł I.

Postanowienia ogólne.

§. 1.

Szkoła główna techniczna we Lwowie ma zadanie, podawać swym wychowańcom całkowite teoretyczne, a o ile to może uczynić szkolna instrukcya, także praktyczne wykształcenie w zawodach inżynieryi, mechaniki, chemii technicznej, leśnictwa i handlu.

Nadto znajdą w niej przyszli technicy innych zawodów sposobność do nabycia wielostronnych potrzebnych im wiadomości, do rozszerzenia lub uzupełnienia w odpowiednych kierunkach swej wiedzy.

§. 2.

Szkoła główna techniczna we Lwowie obejmuje cztery główne oddziały techniczne, a mianowicie:

1. oddział nauk ogólnych;
2. oddział inżynieryi;
3. oddział mechaniki;
4. oddział chemii, i prócz tego połączony będzie ze szkołą techniczną
5. wyższy kurs leśnictwa, i
6. wyższy kurs handlowy.

Tytuł II.

Organizacya naukowa.

§. 3.

Oddział nauk ogólnych zajmuje się wykładem teoretycznych wiadomości, będących wspólną, we względzie naukowym, podstawą rozmaitych specyalnych zawodów technicznych.

Oddział ogólny obejmuje trzy kursa roczne.

§. 4.

Pierwszy kurs roczny tego oddziału jest przygotowawczym dla tych, którzy nie przynieśli ze szkół średnich dostatecznego usposobienia do wyższych nauk technicznych.

Nauka w tym kursie obejmuje algebrę; algebraiczną analizę, trygonometryę płaską i kulistą, geometryę analityczną na płaszczyznie i jej początki w przestrzeni, obliczenia planimetryczne i stereometryczne; nadto elementarną fizykę i mechanikę, ogólną elementarną chemię, początki geometryi wykreślnej, rysunek linearny i rysunek z wolnej ręki, a mianowicie tak zwany figuralny.

§. 5.

Dwa następne kursa tworzą właściwy oddział szkoły głównej technicznej.

Przedmiotami nauki, w nich udzielanej, są: wyższa matematyka, analityczna mechanika, fizyka ogólna i techniczna, chemia ogólna, geometria wykreślna, geodezya i początki astronomii, mineralogia, geologia, rysunek linearny i z wolnej ręki (mianowicie figuralny), kamieniarka, statystyka, ekonomia polityczna.

§. 6.

Oddział (szkoła) inżynieryi obejmuje: całą sztukę inżynierską co do budowy dróg, kolei żelaznych, mostów i budownictwa wodnego, usposabiajac do niej drogą teoretycznej nauki i podajac sposoby do praktycznego jej wykonywania. Kształci zatem inżynierów cywilnych i urzędników technicznych dla przedsiębiorstw kolejowych, jakoteż dla całej administracyi budownictwa drogowego i wodnego.

§. 7.

Nauka w tym oddziale rozłożona jest na trzy lata i obejmuje: mechanikę budowniczą, ogólną teoryę machin, ogólne budownictwo, a mianowicie naukę konstrukcyi; budownictwo wodne, fundamentacyę budowli wodnych, budowę tuneli z nawigacyą, regulacyę rzek; konstrukcyę dróg i kolei żelaznych; budowę mostów, rysunki każdej z pomienionych gałęzi odpowiedne; geodezyę wyższą, trasowanie i niwelacyę; do tego rysunki odpowiedne topograficzne: petrografię, technologię mechaniczną i chemiczną, naukę o ustawach administracyjnych i budowniczych; rachunkowość zastosowaną.

§. 8.

Oddział (szkoła) mechaniki usposabia do budowy machin w rozmaitych gałęziach przemysłu i w rolnictwie potrzebnych, jakoteż do zarządu fabryk, których układ wymaga wiadomości matematycznych i mechanicznych. Prócz teoretycznej nauki, podaje wskazówki do wykonania prac mechanicznych, bądź w czasie samejże instrukcyi naukowej, bądź przy pomocy praktycznych ćwiczeń. Kształci konstruktorów machin, jakoteż dyrektorów warsztatów mechanicznych i ruchu fabryk, znaomości machin wyciągających.

§. 9.

Nauka w tym oddziale, rozłożona na trzy lata, obejmuje mechanikę techniczną; teoryę machin i naukę o budowie machin z ćwiczeniami konstrukcyjnemi z jej zakresu; rysunki machin, technologię mechaniczną, technologię chemiczną ze szczególnem uwzględnieniem materyałów budowniczych; ogólne budownictwo cywilne z odpowiednemi ćwiczeniami; encyklopedyę budowy mostów i kolei żelaznych, modelowanie, naukę o ustawach budowniczych, rachunkowość zastosowaną.

§. 10.

Oddział (szkoła, chemii technicznej usposabia do tych gałęzi fabrycznego przemysłu, które wymagają wiadomości z nauk przyrodniczych w ogóle, a z chemii w szczególności.

Nauka w tym oddziale opiera się tak na teoretycznych wykładach, jakoteż na ćwiczeniach w wykonywaniu chemicznych operacyj.

§. 11.

Przedmiotami instrukcyi w oddziale (szkole) chemii, na trzy lata rozłożyć się mającej, są: chemia ciał nieorganicznych, chemia ciał organicznych, chemia analityczna, praktyczne ćwiczenia analityczne, technologia chemiczna i urządzenie fabryk; chemiczno-techniczna produkcya w laboratoryum, chemia rolnicza, botanika ogólna, gospodarcza i techniczna, zoologia, technologia mechaniczna, nauka o machinach ogólna, mechanika budownicza, budownictwo ogólne, projekt budowy w ogóle, z fabryk w szczególności, rachunkowość zastosowana.

§. 12.

Kurs leśnictwa podaje wszystkie do racyonalnego gospodarstwa lasowego i nadzorczej jego administracyi potrzebne wiadomości, przedewszystkiem teoretyczne, usposabiając uczniów także praktycznie do tego zawodu, o ile się to da uskutecznić w przystępnych do zamierzonego celu okolicznych lasach.

§. 13.

Instrukcya w tym kursie, rozdzielona na dwa lata, obejmuje systematykę, historyę i literaturę, naukę o siedzibie lasów (o glebie i klimacie), naukę o roślinności leśnej (botanikę leśną, anatomię, fizyologię, geografię); naukę o zwierzętach lasom użytecznych i szkodliwych, jakoteż o zwierzętach będących przedmiotem myśliwstwa (zoologię leśną); naukę o uprawie i hodowli lasów; naukę o użytkowaniu lasów; naukę o ochronie lasów; urządzenie, szacowanie i ocenienie lasów; administracyę leśną ze względem na statystykę leśną; ekonomię polityczną i ustawodawstwo; technologię leśną (mechaniczną i chemiczną); zarys myślictwa; stylistykę i manipulacyę urzędową; miernictwo, niwelacyę, budownictwo i mechanikę w ścisłem zastosowaniu do budowli, narzędzi i machin leśnych, rysunki linearne, sytuacyjne i z wolnej ręki.

Z instrukcyą naukową połączone być mają repetytorya z matematyki, z fizyki, z chemii ogólnej i historyi naturalnej, jakoteż wycieczki naukowo-leśnicze i ćwiczenia w oszacowaniu.

§. 14.

Kurs handlowy jest trzyletnim i obejmuje wykłady matematyki elementarnej, zoologii, botaniki, mineralogii, geologii, ogólnej fizyki, ogólnej chemii, towaroznawstwa, prawo handlowe i wexlowe, ustawy przemysłowe, ustawy o cłach i monopolach; geografię i historyę handlową: ekonomię polityczną; naukę języka polskiego, niemieckiego i francuskiego, naukę kaligrafii; rachunkowość i korespondencyę kupiecką, buchhalteryę wespół z ćwiczeniami w kantorze wzorowym.

Prócz tego będzie według możności podana uczniom sposobność uczenia się innych języków, jakoto: włoskiego, angielskiego itd.

§. 15.

Władze edukacyjne, którym poruczony jest zarząd naukowy szkoły głównej technicznej we Lwowie, ułożą na podstawie wytkniętych w poprzedzających paragrafach zasad, szczegółowe programata nauk dla pojedynczych oddziałów z rozkładem poszczególnych lekcyj na kursa, tygodnie i godziny, i przepiszą instrukcyę o przebiegu i sposobie nauki, tak teoretycznej jakoteż praktycznej w każdym z jej przedmiotów.

W zakreślonym powyższemi paragrafami obrębie będą mogły programat ścieśniać lub rozszerzać, według potrzeb czasu i okoliczności.

§. 16.

Językiem wykładowym w szkole głównej technicznej we Lwowie jest język polski. Wyjątki od tej zasady dopuszczone być mogą tylko na drodze ustawodawstwa krajowego.

Tytuł III.

Uczniowie.

§. 17.

Uczniowie szkoły głównej technicznej we Lwowie, są albo zwyczajni albo nadzwyczajni.

Uczniami zwyczajnymi są ci, którzy dopełniwszy warunków wpisu na którykolwiek rok, tak oddziału ogólnych nauk, jakoteż oddziałów specyalnych, kursu leśnictwa albo handlowego, słuchają wszystkich wykładów dla tego roku przepisanych.

Uczniami nadzwyczajnymi są ci, którzy dla jakichkolwiek powodów tylko na wykłady pojedynczych przedmiotów nauki uczęszczają. Uczniowie nadzwyczajni nie mogą otrzymać ani dyplomów, ani stypendyów.

Wszyscy uczniowie podlegają zarówno przepisom karności dla szkoły ustanowionych.

§. 18.

Jako uczniowie zwyczajni przyjęci mogą być do oddziału nauk ogólnych, i na kurs leśnictwa c

a) co ukończyli z dobrym postępem szkołę średnią, techniczną (szkołę wyższą realną), i otrzymali w niej patent dojrzałości;

b) co ukończyli 17. rok życia i złożyli examin wstępny.

§. 19.

Przedmiotami pomienionego examinu wstępnego, osobnym regulaminem bliżej określić się mającego, są nauki dla kursu przygotowawczego oddziału nauk ogólnych przepisane. Kto więc nie zda tego examinu z dobrym postępem, ma być odesłany do kursu przygotowawczego, po którego ukończeniu nanowo podda się examinowi.

Kto zaś nawet tyle wiadomości nie okaże, iżby mógł na kurs przygotowawczy z dobrym postępem uczęszczać, nie może wcale przyjęty być jako uczeń zwyczajny szkoły głównej technicznej.

Taxa od examinu wstępnego przypadająca ustanawia się w ilości sześciu złr. a. w., którą kandydat winien złożyć przed przystąpieniem do examinu, a którą według osobnych przepisów regulaminowych, rozdzielają między siebie examinatorowie.

§. 20.

Na kurs handlowy i przygotowawczy ogólny będą przyjmowani jako uczniowie zwyczajni ci, co ukończyli rok 16. życia, i wykażą się potrzebnemi do korzystania z nauk jego wiadomościami.

Osobny regulamin określi bliżej stopień wiedzy, jaki mieć winni wstępujący do tej szkoły uczniowie, i wyszczególni dalsze warunki przyjęcia.

§. 21.

Uczniem zwyczajnym oddziałów specyalnych inżynieryi, mechaniki i chemii technicznej zostać można tylko na podstawie odbytego przynajmniej z dostatecznym postępem ścisłego examinu z nauk oddziału ogólnego.

§. 22.

Kto chce wstapić jako uczeń nadzwyczajny do któregokolwiek oddziału lub kursu, winien złożyć dowody albo w świadectwach z odbytych nauk, albo w examinie wstępnym, że posiada dostateczne do korzystania z wykładów, na które uczęszczać zamyśla, wiadomości.

Nadto wymaga się, aby uczniowie nadzwyczajni oddziału ogólnego i kursu leśnictwa ukończyli przynajmniej 17., uczniowie oddziałów specyalnych przynajmniej 20., a uczniowie kursu handlowego i przygotowawczego przynajmniej 16. rok życia.

Za examin wstępny należy się examinatorom od uczniów nadzwyczajnych taxa 2 złr. w. a. za każdy przedmiot examinu zosobna.

§. 23.

Należytość wpisowa wynosi 4 złr. w. a. Uwolnienie od niej udzielone być nie może. Dochód z należytości wpisowych przeznacza się na podwyższenie uposażenia gabinetów i bibliotek.

§. 24.

Opłata szkolna od ucznia zwyczajnego wynosi 20 złr. w. a., od ucznia nadzwyczajneg 15 złr. w. a.

Uiścić się z niej może uczeń albo całorocznie, albo półrocznie z góry.

Dochody z opłaty szkolnej wpływają do skarbu, który utrzymuje szkołę główną techniczną.

Za nadzwyczajne odczyty profesorów i docentów prywatnych opłaca się na ich rzecz czesne, w kwocie przez tychże profesorów lub docentów ustanowionej.

§. 25.

W razie udowodnionego ubóstwa i dobrych postępów mogą być uczniowie uwolnieni od opłaty szkolnej zupełnie, lub też do połowy, według ostatecznego orzeczenia zgromadzenia profesorów.

§. 26.

Za zezwoleniem właściwego profesora lub docenta, mogą uczęszczać na wykłady o poszczególnych przedmiotach jako goście osoby męzkiej płci, których stanowisko i inne przymioty pozwalają się spodziewać, że ich obecność w niczem nie uchybi celowi nauki.

Goście nie składają dowodów wiadomości przygotowawczych; nie płacą wpisowego, ani opłaty szkolnej; nie mogą też otrzymać świadectw publicznych.

§. 27.

Uczniowie zwyczajni winni są zastosować się do programatu nauk, przepisanego na pojedyncze kursa roczne poszczególnych oddziałów.

Wyjątkowo można im dozwolić, aby się kształcili według własnego, przez siebie ułożonego programatu, jeżeli przyjęte w nim następstwo przedmiotów naukowych nie sprzeciwia się zasadom nauki, a liczba przypadających na nie tygodniowych godzin wynosi przynajmniej dwanaście, w któremto wszakże obliczeniu dwie godziny rysunków lub innych ćwiczeń przyjmują się za jednę.

Ostatecznie o tych programatach rozstrzyga zgromadzenie profesorów.

§. 28.

Wolno jest uczniowi zwyczajnemu uczęszczać także na wykłady poza programatem oddziału, do którego należy, objęte, jeżeli posiada dostateczne do korzystania z nich naukowe przygotowanie.

Winien wszakże powzięte w tym względzie postanowienie oznajmić rektorowi szkoły zaraz z początkiem roku szkolnego.

§. 29.

Z końcem roku szkolnego otrzyma każdy uczeń zwyczajny poświadczenie, że i z jakim skutkiem uczęszczał na wykłady obowiązkowych przedmiotów. Dołączony będzie sąd o jego zachowaniu się w ciągu tego roku.

Równie wydawane będą tak uczniom zwyczajnym, jakoteż nadzwyczajnym, świadectwa o postępach w przedmiotach nieobowiązkowych.

Postęp określi się wyrazami: „celujący — dobry — dostateczny — niedostateczny".

Zachowanie się zaś, wyrazami: „wcale dobre — dobre — nieodpowiedne.

Świadectwa, stwierdzające wyłącznie uczęszczanie na wykłady, bez ocenienia postępu, mogą być w zasadzie tylko uczniom nadzwyczajnym, a uczniom zwyczajnym jedynie co do przedmiotów nieobowiązkowych wydawane.

§. 30.

Podstawą ocenienia postępu uczniów w poszczególnych przedmiotach, będą examina ustne i piśmienne, tak w ciągu roku, jakoteż w razie uznanej przez nauczycieli potrzeby, w końcu roku szkolnego odbywać się mające; prace szkolne, jakoto: dokonane rysunki, wygotowane projekta, prace w laboratoryach, prace domowe itp.

Zgromadzenie nauczycielskie wydziałowe rozstrzyga, czyli uczeń ze względu na wypadek swych studyów może być posunięty na wyższy kurs roczny lub nie.

Jeżeli uczeń tylko w niektórych przedmiotach uczynił niedostateczne postępy, może według ostatecznego orzeczenia zgromadzenia wydziałowego być przypuszczony z początkiem następnego roku szkolnego do examinu poprawczego, za złożeniem taxy w kwocie 4 złr. w. a. od każdego przedmiotu examinu. Gdyby się nie poddał temu examinowi, lub nie zdał go z dobrym postępem, winien powtórnie uczęszczać przez rok następny na wykłady tych przedmiotów, a zgromadzenie wydziałowe przepisze mu dalszy programat nauk.

Uczęszczanie na wykłady poszczególnych, jakoteż w razie niedostatecznego postępu w ogóle, na wykłady wszystkich przedmiotów kursu rocznego, raz tylko powtórzone być może.

Tytuł IV.

Examina ścisłe i zawodowe.

§. 31.

Uczniowie, którzy ukończyli oddział nauk ogólnych, mogą się starać o patent tego oddziału; ci zaś, którzy ukończyli jeden z oddziałów specyalnych, o dyplom, upoważniający ich do praktycznego wykonywania odnośnego zawodu.

§. 32.

W celu uzyskania patentu lub dyplomu mają się pomienieni uczniowie poddać przepisanym w tym względzie, a osobnym regulaminem bliżej określić się mającym ścisłym i zawodowym examinom.

W ogóle tak examina ścisłe oddziału ogólnego, jakoteż zawodowe oddziałów specyalnych, dzielą się na dwie części, praktyczną — a względnie piśmienną i rysunkową — i teoretyczną czyli ustną. W części praktycznej mają być rozwiązywane zagadnienia i sporządzane prace odnoszące się do głównych przedmiotów oddziału, przeważnie praktyczne; w ustnej części złoży kandydat dowody przedewszystkiem swej teoretycznej wiedzy.

Kto praktycznej części examinu nie odbył z dobrym postępem, nie może być przypuszczony do ustnej.

§. 33.

Examin ścisły z oddziału nauk ogólnych obejmuje matematykę, geometryę wykreślną, fizykę, mechanikę, geometryę praktyczną, mineralogię i geologię; chemię ogólną.

§. 34.

Przedmiotami examinów zawodowych są:

1. Dla inżynierów: ogólne budownictwo; budownictwo wodne, fundamentacya budowli wodnych, budowa tuneli, nawigacya, regulacya rzek; konstrukcya dróg i kolei żelaznych; budowa mostów; ogólna teorya machin; wyższa geodezya.

2. Dla mechaników: mechanika techniczna; teorya machin i budowa; technologia mechaniczna; ogólne budownictwo cywilne.

3. Dla chemików technicznych: chemia ciał nieorganicznych, chemia ciał organicznych, chemia analityczna, botanika, zoologia, technologia chemiczna, budowa i urządzenie fabryk.

Do żadnego z powyższych examinów zawodowych nie może być nikt przypuszczony, kto się nie wykaże patentem z odbytego w oddziale ogólnych nauk examinu ścisłego.

§. 35.

Examin zawodowy w kursie leśnictwa odbywa się w dwóch działach; obejmuje zaś:

1. Dział pierwszy examinu: matematykę, miernictwo, mechanikę i naukę o machinach, encyklopedyę budownictwa, naukę o siedzibie lasów, zoologię leśną.

2. Dział drugi: naukę o uprawie i użytku lasów; technologię leśną, naukę o uchronie lasów, o oszacowaniu dochodów i wartości lasów, administracyę lasów, ekonomię polityczną, ustawodawstwo, rachunkowość.

Każdy z tych działów rozpada się na część piśmienną i ustną.

Jeżeliby uczeń przed wstąpieniem na kurs leśnictwa nie odbył przynajmniej dwuletniej praktyki leśnej, winien ją odbyć przed przystąpieniem do examinu zawodowego.

§. 36.

Examin zawodowy z kursu handlowego obejmuje rachunkowość kupiecką, buchhalteryę, towaroznawstwo, korespondencyę handlową, prawo handlowe i wexlowe, ustawę przemysłową, ustawę o cłach i monopolach, ekonomię polityczną, geografię i historyę handlową.

§. 37.

Patenta z examinu ścisłego w oddziale nauk ogólnych, jakoteż dyploma z odbytego examinu zawodowego, nie może otrzymać nikt, kto przynajmniej z dobrym postępem nie uczynił zadość examinom. Nieudały examin można powtórzyć tylko raz, i to w przeciągu czasu, jaki komisya examinacyjna oznaczy w każdym przypadku z osobna. Częściowe powtarzanie examinów ścisłych i zawodowych nie może być dozwolone.

§. 38.

Dozwolone jest zdawać examina zawodowe z kilku oddziałów specyalnych tym uczniom, którzy się wykażą, że wykładów dla tychże oddziałów przepisanych słuchali przynajmniej z dostatecznym postępem.

W takim przypadku może kandydat, za uchwałą komisyi examinacyjnej, uwolniony być od zdawania examinu z tych przedmiotów, z których obstał już w poprzedzających examinach zawodowych.

§. 39.

W celu przedsiębrania examinów ścisłych i zawodowych złożone będą dla każdego oddziału lub kursu specyalnego osobne komisye examinacyjne, do których wejdą prócz profesorów reprezentujących w szkole głównej przedmioty examinu, także inni specyaliści, na wniosek zgromadzenia profesorów przez wyższe władze edukacyjne examinatorami mianowani.

Przewodniczący w odnośnym oddziale kieruje także examinem.

Osobny regulamin określi bliżej szczegóły w mowie będących examinów.

§. 40.

Za każdy całkowity examin ścisły albo zawodowy opłaca kandydat z góry taxę w kwocie 60 złr. w. a., którą examinatorowie dzielą między siebie po równych częściach. Przewodniczącemu należy się dwa udziały, jeżeli oraz jest profesorem jednego z przedmiotów examinu.

Koszta wygotowania dyplomu opędza sam kandydat.

Tytuł V.

Grono nauczycielskie.

§. 41.

Grono nauczycielskie w szkole głównej technicznej we Lwowie składa się:

a) z profesorów zwyczajnych,
b) z profesorów nadzwyczajnych,
c) z docentów płatnych,
d) z nauczycieli,
e) z adjunktów,
f) z asystentów.

§. 42.

Profesorowie zwyczajni są, to profesorowie do pewnych, w skład szkoły głównej technicznej nieodzownie wchodzących katedr z tym tytułem mianowani i na etacie szkoły stale umieszczeni.

Otrzymują nominacyę od Cesarza na propozycyę Ministra oświecenia, który ją uczyni po wysłuchaniu zdania zgromadzenia profesorów.

Profesorowie zwyczajni szkoły głównej technicznej liczą się do siódmej klasy dyet urzędników Państwa i pobierają po 1,800 złr. w. a. rocznej pensyi. Po każdych pięciu latach służby, otrzymują dodatku, stale do pensyi wliczyć się mającego po 200 złr. w. a.

Po trzydziestu latach służby mogą otrzymać całą pensyę ze stałemi dodatkami do niej jako emeryturę.

§. 43.

Profesorowie nadzwyczajni są to profesorowie innych zakładów naukowych, w miejscu istniejących, do wykładów poszczególnych przedmiotów w szkole głównej technicznej zawezwani.

Ci pobierają wynagrodzenie, tyle razy po 80 złr. w. a. na rok szkolny wynoszące, ile godzin wykład tygodniowo zajmuje.

§. 44.

Jeżeli do wykładu o poszczególnych przedmiotach nie można pozyskać w miejscu profesorów nadzwyczajnych, poruczony on będzie docentom płatnym za wynagrodzeniem, tyle razy po 100 złr. na rok szkolnem wynoszącem, ile godzin wykład tygodniowy zajmuje.

§. 45.

Nauczyciele uczą tylko języków, rysunków z wolnej ręki, modelowania i kaligrafii.

Nauczyciel rysunków z wolnej ręki pobiera pensyę rocznych 1,000 złr. w. a. z prawem do pełnej emerytury po 30 latach służby; reszta nauczycieli tylko czasowe wynagrodzenie, tyle razy po 60 złr. w. a. wynoszące, ile godzin tygodniowo lekcyi udzielają.

§. 46.

Adjunkci, są to etatowi nauczyciele, do katedr głównych dodani, a mający sobie poruczony wykład poszczególnych części odnośnej nauki z obowiązkiem wyręczania w razie potrzeby zwyczajnych profesorów i odbywania z uczniami repetytoryów.

Liczą się do dziewiątej klasy dyet urzędników Państwa i pobierają po 1,000 złr. w. a. rocznej pensyi, z prawem posuwania się po każdych pięciu latach służby o 100 złr. w. a. wyżej. i prawem pełnej emerytury po 30 latach służby.

§. 47.

Asystenci pomagają profesorom w godzinach rysunkowych, ułatwiają uczniom wyrabianie zadań, i przewodniczą pracom w laboratoryach.

Asystentów powołuje zgromadzenie profesorów na wniosek właściwego porofesora, i przedstawia ich wyższej władzy edukacyjnej do zatwierdzenia. Nominacya opiewa na dwa lata, po których upływie na dalsze dwa lata może być przedłużona.

Asystenci pobierają po 500 złr. w. a. rocznego wynagrodzenia.

§. 48.

Utworzone być mają w szkole głównej technicznej lwowskiej stałe katedry z profesorami zwyczajnymi, przynajmniej dla następujących gałęzi nauk, a mianowicie:

1. dla matymatyki wyższej;

2. dla geometryi wykreślnej i rysunku technicznego;

3. dla fizyki ogólnej i technicznej;

4. dla geometryi praktycznej, wyższej geodezyi, astronomii i rysunku sytuacyjnego;

5. dla mechaniki analitycznej i nauki ogólnej o machinach;

6. dla chemii ogólnej, technicznej i analitycznej;

7. dla technologii chemicznej i towaroznawstwa;

8. dla technologii mechanicznej;

9. dla mineralogii, geologii i geognozyi;

10. dla budownictwa wodnego i dróg, jakotez budownictwa ogólnego;

11. dla budowy machin;

12. dla gospodarstwa lasowego.

W razie potrzeby utworzone mogą być stale jeszcze inne katedry z profesorami, bądź zwyczajnymi, bądź nadzwyczajnymi stałymi, z pensyą przez władze edukacyjne bliżej oznaczyć się mającą.

§. 49.

Następujące przedmioty wykładać będą profesorowie nadzyczajni w znaczeniu §. 43. wskazanem, względnie zaś docenci płatni:

1. zoologię;

2. botanikę;

3. administracyę austryacką; ustawodawstwo handlowe, wexlowe, przemysłowe i lasowe;

4. ekonomię polityczną w ogóle, a lasową w szczególności;

5. korespondencyę handlową, buchhalteryę; naukę o urządzeniu kantoru;

6. geografię i historyę handlową.

§. 50.

Adjunktów otrzymają katedry:

1. matematyki wyższej;

2. chemii;

3. budownictwa;

4. budowy machin;

5. technologii chemicznej;

6. leśnictwa.

Adjunkt matematyki wyższej będzie miał szczegółowy obowiązek wykładać matematykę elementarną i uczyć rachunkowości kupieckiej; adjunkt chemii, wykładać chemię rolniczą; adjunkt budownictwa, rachunkowość budowniczą i ogólne budownictwo, jakotez przepisy budownicze; adjunkt dla katedry budowy machin, mechanikę budowniczą; adjunkt technologii chemicznej, kierować chemiczno-techniczną analizą i produkcyą.

§. 51.

Asystentów mają profesorowie geometryi wykreślnej, fizyki, geometryi praktycznej, mechaniki analitycznej, chemii analitycznej, budowy machin, budownictwa, technologii mechanicznej.

§. 52.

W szkole głównej technicznej mogą być przypuszczeni do wykładów także docenci prywatni, a to pod warunkami w rozporządzeniu Ministerstwa oświaty z d. 19. grudnia 1848. r. (Tom dodatkowy d. dz. n. p. l. 37.) i z d. 13. lipca 1850. (dz. u. p. l. 335.). Miejsce dyplomu doktorskiego zająć może dyplom odnośnej szkoły specyalnej.

Tytuł VI.

Zarząd szkoły głównej technicznej.

§. 53.

Bezpośrednie kierownictwo szkoły głównej technicznej jest przy zgromadzaniu profesorów obradującem i uchwalającem, pod przewodnictwem rektora.

§. 54.

Zgromadzenie profesorów składa się z profesorów zwyczajnych i nadzwyczajnych szkoły.

Docenci płatni, nauczyciele i adjunkci tylko wtenczas przystępują do obrad zgromadzenia profesorów, gdy idzie o przedmioty powierzonych im wykładów. W tych przypadkach mają głos stanowczy.

Docenci prywatni obierają z pomiędzy siebie jednego zastępcę, który w ich imieniu na obradach zgromadzenia profesorów zasiada z głosem doradczym.

§. 55.

Zgromadzenie profesorów odbywa posiedzenia w oznaczonych regulaminem odstępach czasu, lub na wezwanie rektora, które wszakże winno nastąpić, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część członków.

Do ważności uchwały potrzebna jest obecność przynajmniej dwóch trzecich części członków. Uchwały zapadają absolutną większością głosów obecnych, stanowczy głos mających członków.

Wszyscy członkowie winni uczęszczać stale na posiedzenia, a jeżeli nie mogą zadosyć uczynić temu obowiązkowi, swą nieobecność w każdym przypadku usprawiedliwić.

Obecnym członkom nie wolno usuwać się od głosowania.

O posiedzeniach zgromadzenia profesorów spisują się wywody słowne (protokoły).

§. 56.

Zgromadzenie profesorów jest odpowiedzialne za stan nauki, karności i porządku ekonomicznego w szkole głównej.

Do niego należy układać programata nauk dla każdego oddziału i kursu szkoły, i wygotowywać instrukcyę w celu przeprowadzenia programatów. Jedne i drugie ulegają zatwierdzeniu wyższych władz edukacyjnych.

Zgromadzenie profesorów czyni z własnego początkowania, albo na wezwanie wyższych władz edukacyjnych, wnioski w przedmiocie rozwinięcia lub ulepszenia programatu nauk, utworzenia nowych katedr, lub zwinięcia istniejących, jakoteż w przedmiocie obsadzenia opróżnionych miejsc profesorów, docentów adjunktów, nauczycieli; zarządza ich zastępstwo i mianuje asystentów, zdając o jednem i drugiem sprawę wyższym władzom edukacyjnym.

Zgromadzenie profesorów czyni także propozycye co do obsadzenia posad bibliotekarza i urzędników kancelaryjnych.

Rozstrzyga też o uwolnieniu uczniów od opłaty szkolnej, a w drugiej instancyi także o ważniejszych wypadkach wykroczenia uczniów przeciw karności szkolnej.

§. 57.

Z końcem każdego roku szkolnego odbywa się walne zgromadzenie całego grona nauczycielskiego, przy uczestnictwie wszystkich profesorów, nauczycieli, docentów, adjunktów, suplentów i asystentów, celem rozważenia potrzeb zakładu pod względem nauki i karności.

Na podstawie sprawozdań, przez poszczególne zgromadzenia wydziałowe uczynionych, tudzież na podstawie spostrzeżeń, życzeń i wniosków pojedynczych członków zgromadzenia, sporządza zgromadzenie profesorów roczny raport o stanie szkoły, który rektor łącznie ze sprawozdaniami zgromadzeń wydziałowych i wywodem słownym (protokołem) zgromadzenia walnego przedkłada Ministrowi oświecenia.

§. 58.

Zgromadzenie profesorów wybiera co trzy lata z grona profesorów zwyczajnych zakładu rektora na okres trzyletni. Po upływie tego okresu ten sam rektor ponownie może być wybrany.

Wybór rektora potrzebuje w każdym razie zatwierdzenia Ministra oświaty.

§. 59.

Rektor jest reprezentantem całego zakładu, czuwa nad wypełnieniem obowiązków, tak grona nauczycielskiego, jakoteż uczniów; kieruje administracyą zakładu; zwołuje posiedzenia zgromadzenia profesorów, przedkłada, zdaje sprawę temuż zgromadzeniu z załatwionych czynności; odwiedza posiedzenia zgromadzeń wydziałowych, i ma prawo być przytomnym jakimkolwiek examinom odbywającym się w zakładzie.

Za swoje czynności pobiera roczny dodatek w kwocie 300 złr. w. a.

W razie potrzeby zastępuje rektora jego poprzednik na tej godności (prorektor).

§. 60.

Profesorowie, docenci płatni, nauczyciele i adjunkci, wykładający w pewnym oddziale zakładu, tworzą razem zgromadzenie wydziałowe tegoż oddziału, które na swych posiedzeniach załatwia kolegialnie wszystkie czynności, do jego oddziału odnoszące się, a mianowicie, wyrokuje o pilności, postępie i promocyi uczniów.

§. 61.

Zgromadzenie wydziałowe wybiera z pomiędzy profesorów zwyczajnych swego grona przełożonego.

Urzędowanie przełożonego wydziałowego trwać będzie 3 lata, z możnością ponowienia wyboru.

§. 62.

Przełożony czuwa nad całym sobie powierzonym wydziałem lub oddziałem, nad wykładami, aby się odbywały ściśle według programatu i w zakresie przepisanym.

Jemu składają profesorowie i nauczyciele wykazy postępu, pilności i zachowania się uczniów. Do niego należy karcenie niepilnych, lub wykraczających przeciwko przepisom karności, wreszcie odnoszenie się w danym razie do rektora, a względnie do zgromadzenia profesorów.

Przełożony zwołuje posiedzenia zgromadzenia wydziałowego, według przepisów regulaminu, uznanej potrzeby; lub na żądanie przynajmniej dwóch członków zgromadzenia; utrzymuje krótki wykaz czynności i uchwał jego, oraz katalog pilności, postępu i zachowania się uczniów.

§. 63.

Najwyższy nadzór i kierownictwo szkoły głównej technicznej we Lwowie jest przy Ministrze oświaty, który w myśl niniejszego statutu bliżej określi stosunki i czynność wyżwymienionych zgromadzeń.

Tytuł VII.

Zbiory naukowe.

§. 64.

Przy szkole głównej technicznej we Lwowie istnieć będą następujące pomocnicze zbiory i gabinety naukowe ze stałem uposażeniem, którego wysokość osobne określą przepisy, a mianowicie:

1. Gabinet geometryi wykreślnej;
2. „ nauk przyrodniczych (mineralogiczno-geologiczny i zoologiczno-botaniczny);
3. „ fizyki;
4. „ mechaniki zastosowanej;
5. „ budowy machin;
6. „ geometryi praktycznej;
7. „ budownictwa wodnego i dróg;
8. „ „ lądowego;
9. „ technologii mechanicznej;
10. „ leśnictwa;
11. „ rysunków;
12. Laboratoryum chemii ogólnej;
13. „ technologii chemicznej;
14. Warsztat mechaniczny;
15. Biblioteka.

§. 65.

Wymienione w poprzedzającym paragrafie zbiory i laboratorya zostają pod kierunkiem i zarządem właściwych profesorów, odpowiedzialnych za użycie dotacyi zgromadzeniu profesorów i Ministrowi oświecenia.

Biblioteka zostaje pod zarządem osobnego bibliotekarza, dla którego, równie jak i dla przełożonych reszty zbiorów, wydane będą osobne instrykcye.

Tytuł VIII.

Kancelarya.

§. 66.

Do załatwiania spraw administracyjnych zakładu dodana będzie rektorowi kancelarya i służba, której etat i stosunki osobne określą przepisy.

B.

Statut

akademii technicznej w Krakowie.

Tytuł I.

Postanowienia ogólne.

§. 1.

Akademia techniczna w Krakowie jest szkołą wyższą techniczną, mającą na celu podać swym wychowańcom prócz wyższego naukowego wykształcenia, technikom różnych gałęzi wspólnie potrzebnego, także całkowite teoretyczne, jakoteż w miarę możności praktyczne, specyalne wykształcenie w zawodach architektury, mechaniki, górnictwa i hutnictwa.

§. 2.

Obejmuje przeto akademia techniczna w Krakowie cztery oddziały, a mianowicie:

1. oddział nauk ogólnych;
2. oddział architektury;
3. oddział mechaniki;
4. oddział górnictwa i hutnictwa.

Tytuł II.

Organizacya naukowa.

§. 3.

Oddział nauk ogólnych zajmuje się wykładem teoretycznych wiadomości, będących wspólną we względzie naukowym, podstawą rozmaitych specyalnych zawodów technicznych.

Oddział ogólny obejmuje trzy kursa roczne.

§. 4.

Pierwszy kurs roczny tego oddziału jest przygotowawczym dla tych, którzy nie przynieśli ze szkół średnich dostatecznego usposobienia do wyższych nauk technicznych.

Nauka w tym kursie obejmuje: algebrę algebraiczną, analizę, trygonometryę płaską i kulistą, geometryę analityczną na płaszczyznie i jej początki w przestrzeni, obliczenia planimetryczne i stereometryczne; nadto elementarną fizykę i mechanikę, ogólną elementarną chemię, początki geometryi wykreślnej, rysunek linearny i rysunek z wolnej ręki, a mianowicie tak zwany figuralny.

Czasowo aż do dalszych rozporządzeń, a mianowicie dopóki szkoły realne wyższe nie będą w kraju powszechniejsze, dodany będzie w Krakowie do kursu przygotowawczego rok jeden przedwstępny, dla dopełnienia nauki uczniów takich, mianowicie zaś gymnazyalnych, którzy nie posiadają jeszcze wiadomości potrzebnych do wstąpienia na kurs przygotowawczy oddziału ogólnego.

Osobne rozporządzenia wskażą cel i organizacyę tych nauk przedwstępnych.

§. 5.

Dwa następne kursa tworzą właściwy oddział szkoły głównej technicznej.

Przedmiotami nauki, w nich udzielanej, są: wyższa matematyka, analityczna mechanika, fizyka ogólna i techniczna, chemia ogólna, geometrya wykreślna, geodezya i początki astronomii, mineralogia, geologia, rysunek linearny i z wolnej ręki (mianowicie figuralny), kamieniarka, statystyka, ekonomia polityczna.

§. 6.

Oddział (szkoła) architektury obejmuje cały zakres budownictwa cywilnego, wykładając nauki, na których się opiera wykonywanie tej sztuki, z przybraniem ćwiczeń, z temi naukami w związku będących. Daje przeto całkowito teoretyczne, a względnie praktyczne wykształcenie, specyalnie architektom cywilnym potrzebne.

§. 7.

Nauka w tym oddziale rozłożona na trzy lata, obejmuje: mechanikę budowniczą, technologię mechaniczną, budownictwo lądowe w całej swej rozciągłości, naukę konstrukcyi z rysunkami odpowiednemi, naukę kompozycyi z odpowiednemi ćwiczeniami w projektowaniu itp., naukę kosztorysów, architekturę czyli formy budownictwa starożytnego i średniowiecznego z rysunkami odpowiednemi; historyę sztuk pięknych w ogóle, a szczegółowo budownictwa; rysunki ornamentacyjne i modelowanie, rysunki krajowidoków i perspektywy; encyklopedyę budownictwa wodnego, dróg, mostów i kolei żelaznych; petrografię, chemiczną technologię materyałów budowniczych; naukę o ustawach budowniczych; rachunkowość zastosowaną.

§. 8.

Oddział (szkoła) mechaniki usposabia do budowy machin w rozmaitych gałęziach przemysłu i w rolnictwie potrzebnych, jakoteż do zarządu fabryk, których układ wymaga wiadomości matematycznych i mechanicznych. Prócz teoretycznej nauki, podaje skazówki do wykonania prac mechanicznych, bądź w czasie samejże instrukcyi naukowej, bądź przy pomocy praktycznych ćwiczeń. Kształci konstruktorów machin, jakoteż dyrektorów warsztatów mechanicznych i ruchu fabryk, znajomości machin wyciągających.

§. 9.

Nauka w tym oddziale, rozłożona na trzy lata, obejmuje mechanikę techniczną; teoryę machin i naukę o budowie machin z ćwiczeniami konstrukcyjnemi z jej zakresu; rysunki machin, technologię mechaniczną, technologię chemiczną ze szczególnem uwzględnieniem materyałów budowniczych; ogólne budownictwo cywilne z odpowiednemi ćwiczeniami; encyklopedyę budowy mostów i kolei żelaznych, modelowanie, naukę o ustawach budowniczych, rachunkowość zastosowaną.

§. 10.

Oddział (szkoła) dla górników i hutników, obejmuje całą sztukę górnictwa i hutnictwa na naukowych podstawach opartą, w wykładach i zastosowanych do nich praktycznych ćwiczeniach. Jej zadaniem jest, kształcić inżynierów górniczych i dyrektorów hut, jakoteż urzędników technicznych, do nadzorowania i zarządu kopalń i hut potrzebnych.

§. 11.

Nauka w tej szkole, trzy lata trwać mająca, mieścić będzie w swym programacie górnictwo w całej swej objętości z rysunkami, jakoteż hutnictwo ogólne i szczegółowe, miernictwo górnicze, naukę o budowie machin i pieców, ogólne budowoictwo lądowe, a mianowicie naukę konstrukcyi z rysunkami odpowiednemi, technologię w zastosowaniu do górnictwa; metalurgię, geologię w całej rozciągłości, łącznie z mineralogią i paleontologią; fizyografię minerałów; chemię nieorganiczną; naukę salinarną; prawo górnicze.

Z instrukcyą teoretyczną połącza się prócz prac w laboratoryach i rysunkowych, exkursye do hut i kopalń, i wyrabianie zadań geologicznych, według podanych programatów, nareszcie prace w samychże hutach i kopalniach, z którychto czynności uczniowie składać będą szczegółowe sprawozdania, odnośnie do kopalń i hut; sprawozdania o machinach i przyrządach. (Elaborata naukowe i rysunkowe.)

§. 12.

Władze edukacyjne, którym poruczony jest zarząd naukowy akademii technicznej w Krawie, ułożą na podstawie wytkniętych w poprzedzających paragrafach zasad, szczegółowe programata nauk dla pojedynczych oddziałów z rozkładem poszczególnych lekcyj na kursa, tygodnie i godziny, i przepiszą instrukcyę o przebiegu i sposobie nauki, tak teoretycznej jakoteż praktycznej, w każdym z jej przedmiotów.

W zakreślonym powyższemi paragrafami obrębie będą mogły programat ścieśniać lub rozszerzać, według potrzeb czasu i okoliczności.

§. 13.

Językiem wykładowym w akademii technicznej w Krakowie jest język polski. Wyjątki od tej zasady dopuszczone być mogą tylko na drodze ustawodawstwa krajowego.

Tytuł III.

Uczniowie.

§. 14.

Uczniowie akademii technicznej w Krakowie są albo zwyczajni albo nadzwyczajni.

Uczniami zwyczajnymi są ci, którzy dopełniwszy warunków wpisu na którykolwiek rok, tak oddziału ogólnych nauk, jakoteż oddziałów specyalnych, kursu leśnictwa albo handlowego, słuchają wszystkich wykładów dla tego roku przepisanych.

Uczniami nadzwyczajnymi są ci, którzy dla jakichkolwiek powodów tylko na wykłady pojedynczych przedmiotów nauki uczęszczają. Uczniowie nadzwyczajni nie mogą otrzymać ani dyplomów, ani stypendyów.

Wszyscy uczniowie podlegają zarówno przepisom karności, dla szkoły ustanowionych.

§. 15.

Jako uczniowie zwyczajni oddziału nauk ogólnych mogą być przyjmowani ci:

a) co ukończyli z dobrym postępem szkołę średnią, techniczną (szkołę wyższą realną), i otrzymali w niej patent dojrzałości;

b) co ukończyli 17. rok życia i złożyli examin wstępny.

§. 16.

Przedmiotami pomienionego examinu wstępnego, osobnym regulaminem bliżej określić się mającego, są nauki dla kursu przygotowawczego oddziału nauk ogólnych przepisane. Kto więc nie zda tego examinu z dobrym postępem, ma być odesłany do kursu przygotowawczego, po którego ukończeniu nanowo podda się examinowi.

Czasowo obowiązywać jeszcze będzie w Krakowie przepis objęty ostatnim ustępem §. 4.

Taxa od examinu wstępnego przypadająca ustanawia się w ilości sześciu złr. a. w., którą kandydat winien złożyć przed przystąpieniem do examinu, a którą według osobnych przepisów regulaminowych rozdzielają między siebie examinatorowie.

§. 17.

Uczniem zwyczajnym oddziałów specyalnych architektury, mechaniki i górnictwa zostać można tylko na podstawie odbytego przynajmniej z dostatecznym postępem ścisłego examinu z nauk oddziału ogólnego.

§. 18.

Kto chce wstąpić jako uczeń nadzwyczajny do któregokolwiek oddziału lub kursu, winien złożyć dowody albo w świadectwach z odbytych nauk, albo w examinie wstępnym, że posiada dostateczne do korzystania z wykładów, na które uczęszczać zamyśla, wiadomości.

Nadto wymaga się, aby uczniowie nadzwyczajni oddziału ogólnego ukończyli przynajmniej 17., uczniowie nadzwyczajni oddziałów specyalnych przynajmniej 20. rok życia.

Za examin wstępny należy się examinatorom od uczniów nadzwyczajnych taxa 2 złr. w. a. za każdy przedmiot examinu zosobna.

§. 19.

Należytość wpisowa wynosi 4 złr. w. a. Uwolnienie od niej udzielone być nie może. Dochód z należytości wpisowych przeznacza się na podwyższenie uposażenia gabinetów i bibliotek.

§. 20.

Opłata szkolna od ucznia zwyczajnego wynosi 20 złr. w. a., od ucznia nadzwyczajnego 15 złr. w. a.

Uiścić się z niej może uczeń albo całorocznie, albo półrocznie z góry.

Dochody z opłaty szkolnej wpływają do skarbu, który utrzymuje szkołę główną techniczną.

Za nadzwyczajne odczyty profesorów i docentów prywatnych opłaca się na ich rzecz czesne, w kwocie przez tychże profesorów lub docentów ustanowionej.

§. 21.

W razie udowodnionego ubóstwa i dobrych postępów mogą być uczniowie uwolnieni od opłaty szkolnej zupełnie, lub też do połowy, według ostatecznego orzeczenia zgromadzenia profesorów.

§. 22.

Za zezwoleniem właściwego profesora lub docenta, mogą uczęszczać na wykłady o poszczególnych przedmiotach jako goście osoby męzkiej płci, których stanowisko i inne przymioty pozwalają się spodziewać, że ich obecność w niczem nie uchybi celowi nauki.

Goście nie składają dowodów wiadomości przygotowawczych; nie płacą wpisowego, ani opłat. szkolnej; nie mogą też otrzymać świadectw publicznych.

§. 23.

Uczniowie zwyczajni winni są zastosować się do programatu nauk, przepisanego na pojedyncze kursa roczne poszczególnych oddziałów.

Wyjątkowo można im dozwolić, aby się kształcili według własnego, przez siebie ułożonego programatu, jeżeli przyjęte w nim następstwo przedmiotów naukowych nie sprzeciwia się zasadom nauki, a liczba przypadających na nie tygodniowych godzin wynosi przynajmniej dwanaście, w któremto wszakże obliczeniu dwie godziny rysunków lub innych ćwiczeń przyjmują się za jednę.

Ostatecznie o tych programatach rozstrzyga zgromadzenie profesorów.

§. 24.

Wolno jest uczniowi zwyczajnemu uczęszczać także na wykłady poza programatem oddziału, do którego należy, objęte, jeżeli posiada dostateczne do korzystania z nich naukowe przygotowanie.

Winien wszakże powzięte w tym względzie postanowienie oznajmić rektorowi szkoły zaraz z początkiem roku szkolnego.

§. 25.

Z końcem roku szkolnego otrzyma każdy uczeń zwyczajny poświadczenie, że i z jakim skutkiem uczęszczał na wykłady obowiązkowych przedmiotów. Dołączony będzie sąd o jego zachowaniu się w ciągu tego roku.

Równie wydawane będą tak uczniom zwyczajnym, jakoteż nadzwyczajnym, świadectwa o postępach w przedmiotach nieobowiązkowych.

Postęp określi się wyrazami: „celujący — dobry — dostateczny — niedostateczny".

Zachowanie się zaś, wyrazami: „wcale dobre — dobre — nieodpowiedne.

Świadectwa, stwierdzające wyłącznie uczęszczanie na wykłady, bez ocenienia postępu, mogą być w zasadzie tylko uczniom nadzwyczajnym, a uczniom zwyczajnym jedynie co do przedmiotów nieobowiązkowych wydawane.

§. 26.

Podstawą ocenienia postępu uczniów w poszczególnych przedmiotach, będą examina ustne i piśmienne, tak w ciągu roku, jakoteż w razie uznanej przez nauczycieli potrzeby, w końcu roku szkolnego odbywać się mające; prace szkolne, jakoto: dokonane rysunki, wygotowane projekta, prace w laboratoryach, prace domowe itp.

Zgromadzenie nauczycielskie wydziałowe rozstrzyga, czyli uczeń ze względu na wypadek swych studyów może być posunięty na wyższy kurs roczny lub nie.

Jeżeli uczeń tylko w niektórych przedmiotach uczynił niedostateczne postępy, może według ostatecznego orzeczenia zgromadzenia wydziałowego być przypuszczony z początkiem następnego roku szkolnego do examinu poprawczego, za złożeniem taxy w kwocie 4 złr. w. a. od każdego przedmiotu examinu. Gdyby się nie poddał temu examinowi, lub nie zdał go z dobrym postępem, winien powtórnie uczęszczać przez rok następny na wykłady tych przedmiotów, a zgromadzenie wydziałowe przepisze mu dalszy programat nauk.

Uczęszczanie na wykłady poszczególnych, jakoteż w razie niedostatecznego postępu w ogóle, na wykłady wszystkich przedmiotów kursu rocznego, raz tylko powtórzone być może.

Tytuł IV.

Examina ścisłe i zawodowe.

§. 27.

Uczniowie, którzy ukończyli oddział nauk ogólnych, mogą się starać o patent tego oddziału; ci zaś, którzy ukończyli jeden z oddziałów specyalnych, o dyplom, upoważniający ich do praktycznego wykonywania odnośnego zawodu.

§. 28.

W celu uzyskania patentu lub dyplomu mają się pomienieni uczniowie poddać przepisanym w tym względzie, a osobnym regulaminem bliżej określić się mającym ścisłym i zawodowym examinom.

W ogóle tak examina ścisłe oddziału ogólnego, jakoteż zawodowe oddziałów specyalnych, dzielą się na dwie części, praktyczną — a względnie piśmienną i rysunkową — i teoretyczną czyli ustną. W części praktycznej mają być rozwiązywane zagadnienia i sporządzane prace odnoszące się do głównych przedmiotów oddziału, przeważnie praktyczne; w ustnej części złoży kandydat dowody przedewszystkiem swej teoretycznej wiedzy.

Kto praktycznej części examinu nie odbył z dobrym postępem, nie może być przypuszczony do ustnej.

§. 29.

Examin ścisły z oddziału nauk ogólnych obejmuje matematykę, geometryę wykreślną, fizykę, mechanikę, geometryę praktyczną, mineralogię i geologię; chemię ogólną.

§. 30.

Przedmiotami examinów zawodowych są:

1. dla architektów: mechanika budownicza, technologia mechaniczna, budownictwo lądowe, architektura, czyli formy budownictwa starożytnego i średniowiecznego; historya sztuk pięknych, w ogóle z uwzględnieniem architektury, encyklopedya budownictwa wodnego, dróg, mostów i kolei żelaznych; technologia chemiczna;

2. dla mechaników: mechanika techniczna, teorya machin i budowa machin, technologia mechaniczna, ogólne budownictwo cywilne;

3. dla górników i hutników: górnictwo, hutnictwo, nauka o budowie machin i pieców; budownictwo lądowe; technologia górnicza; metalurgia; geologia łącznie z mineralogią i paleontologią; fizyografia minerałów; chemia nieorganiczna.

§. 31.

Patenta z examinu ścisłego w oddziale nauk ogólnych, jakoteż dyploma z odbytego examinu zawodowego, nie może otrzymać nikt, kto przynajmniej z dobrym postępem nie uczynił zadość examinom. Nieudały examin można powtórzyć tylko raz, i to w przeciągu czasu, jaki komisya examinacyjna oznaczy w każdym przypadku z osobna. Częściowe powtarzanie examinów ścisłych i zawodowych nie może być dozwolone.

§. 32.

Dozwolone jest zdawać examina zawodowe z kilku oddziałów specyalnych tym uczniom, którzy się wykażą, że wykładów dla tychże oddziałów przepisanych słuchali przynajmniej z dostatecznym postępem.

W takim przypadku może kandydat, za uchwałą komisyi examinacyjnej, uwolniony być od zdawania examinu z tych przedmiotów, z których obstał już w poprzedzających examinach zawodowych.

§. 33.

W celu przedsiębrania examinów ścisłych i zawodowych złożone będą dla każdego oddziału lub kursu specyalnego osobne komisye examinacyjne, do których wejdą prócz profesorów reprezentujących w szkole głównej przedmioty examinu, także inni specyaliści, na wniosek zgromadzenia profesorów przez wyższe władze edukacyjne examinatorami mianowani.

Przewodniczący w odnośnym oddziale kierunje także examinem.

Osobny regulamin określi bliżej szczegóły w mowie będących examinów.

§. 34.

Za każdy całkowity examin ścisły albo zawodowy opłaca kandydat z góry taxę w kwocie 60 złr. w. a., którą examinatorowie dzielą między siebie po równych częściach. Przewodniczącemu należą się dwa udziały, jeżeli oraz jest profesorem jednego z przedmiotów examinu.

Koszta wygotowania dyplomu opędza sam kandydat.

Tytuł V.

Grono nauczycielskie.

§. 35.

Grono nauczycielskie w akademii technicznej w Krakowie składa się:

a) z profesorów zwyczajnych,
b) z profesorów nadzwyczajnych,
c) z docentów płatnych,
d) z nauczycieli,
e) z adjunktów,
f) z asystentów.

§. 36.

Profesorowie zwyczajni są to profesorowie do pewnych, w skład akademiij technicznej nieodzownie wchodzących katedr z tym tytułem mianowani i na etacie szkoły stale umieszczeni.

Otrzymują nominacyę od Cesarza na propozycyę Ministra oświecenia, który ją uczyni po wysłuchaniu zdania zgromadzenia profesorów.

Profesorowie zwyczajni akademii technicznej liczą się do siódmej klasy dyet urzędników Państwa i pobierają po 1,800 złr. w. a. rocznej pensyi. Po każdych pięciu latach służby, otrzymują dodatku, stale do pensyi wliczyć się mającego po 200 złr. w. a.

Po trzydziestu latach służby mogą otrzymać całą pensyę ze stałemi dodatkami do niej jako emeryturę.

§. 37.

Profesorowie nadzwyczajni są to profesorowie innych zakładów naukowych, w miejscu istniejących, do wykładów poszczególnych przedmiotów w akademii technicznej zawezwani.

Ci pobierają wynagrodzenie, tyle razy po 80 złr. w. a. na rok szkolny wynoszące, ile godzin wykład tygodniowo zajmuje.

§. 38.

Jeżeli do wykładu o poszczególnych przedmiotach nie można pozyskać w miejscu profesorów nadzwyczajnych, poruczony on będzie docentom płatnym za wynagrodzeniem, tyle razy po 100 złr. na rok szkolny wynoszącem, ile godzin wykład tygodniowy zajmuje.

§. 39.

Nauczyciele uczą tylko języków, rysunków z wolnej ręki, modelowania i kaligrafii.

Nauczyciel rysunków z wolnej ręki pobiera pensyę rocznych 1,000 złr. w. a. z prawem do pełnej emerytury po 30 latach służby; reszta nauczycieli tylko czasowe wynagrodzenie, tyle razy po 60 złr. w. a. wynoszące, ile godzin tygodniowo lekcyi udzielają.

§. 40.

Adjunkci, są to etatowi nauczyciele, do katedr głównych dodani, a mający sobie poruczony wykład poszczególnych części odnośnej nauki z obowiązkiem wyręczania w razie potrzeby zwyczajnych profesorów i odbywania z uczniami repetytoryów.

Liczą się do dziewiątej klasy dyet urzędników Państwa i pobierają po 1,000 złr. w. a. rocznej pensyi, z prawem posuwania się po każdych pięciu latach służby o 100 złr. w. a. wyżej, i prawem pełnej emerytury po 30 latach służby.

§. 41.

Asystenci pomagają profesorom w godzinach rysunkowych, ułatwiają uczniom wyrabianie zadań, i przewodniczą pracom w laboratoryach.

Asystentów powołuje zgromadzenie profesorów na wniosek właściwego profesora, i przedstawia ich wyższej władzy edukacyjnej do zatwierdzenia. Nominacya opiewa na dwa lata, po których upływie na dalsze dwa lata może być przedłużona.

Asystenci pobierają po 500 złr. w. a. rocznego wynagrodzenia.

§. 42.

Utworzone być mają w akademii technicznej krakowskiej stałe katedry z profesorami zwyczajnymi, przynajmniej dla następujących gałęzi nauk; a mianowicie:

1. dla matematyki wyższej;
2. „ geometryi wykreślnej i rysunku technicznego;
3. „ fizyki ogólnej i technicznej;
4. „ geometryi praktycznej, wyższej geodezyi, miernictwa górniczego i rysunku sytuacyjnego;
5. „ mechaniki analitycznej i nauki ogólnej o machinach;
6. „ chemii ogólnej, technicznej, analitycznej i technologii chemicznej;
7. „ technologii mechanicznej i górniczej;
8. „ mineralogii, geologii, geognozyi, paleontologii;
9. „ budownictwa i architektury;
10. „ budowy machin;
11. „ górnictwa i hutnictwa.

W razie potrzeby utworzone mogą być stale jeszcze inne katedry z profesorami bądź zwyczajnymi, bądź nadzwyczajnymi stałymi, z pensyą przez władze edukacyjne bliżej oznaczyć się mającą.

§. 43.

Następujące przedmioty wykładać będą profesorowie nadzwyczajni w znaczeniu §em 37. wskazanem, względnie zaś docenci płatni, a mianowicie:

1. historyę sztuk pięknych i architektury;
2. ustawodawstwo austryackie, a w szczególności prawo górnicze;
3. ekonomię polityczną.

§. 44.

Adjunktów otrzymają katedry:

1. matematyki wyższej;
2. chemii;

3. budownictwa;
4. budowy machin;
5. górnictwa.

Adjunkt matematyki wyższej będzie miał szczegółowy obowiązek wykładać matematykę elementarną i uczyć rachunkowości zastosowanej; adjunkt chemii wykładać technologię chemiczną, adjunkt budownictwa, encyklopedyę budownictwa wodnego, dróg i mostów, jakoteż przepisy budownicze; adjunkt dla katedry budowy machin, mechanikę budowniczą; adjunkt górnictwa, naukę salinarną.

§. 45.

Asystentów mają profesorowie geometryi wykreślnej, fizyki, geometryi praktycznej, mechaniki, chemii, budowy machin, budownictwa, technologii mechanicznej.

§. 46.

W akademii technicznej krakowskiej mogą być przypuszczeni do wykładów także docenci prywatni, a to pod warunkami w rozporządzeniu Ministerstwa oświaty z d. 19. grudnia 1848. r. (Tom dodatkowy d. dz. u. p. l. 37.) i z d. 13. lipca 1850. (dz. u. p. l. 335.). Miejsce dyplomu doktorskiegoi zająć może dyplom odnośnej szkoły specyalnej.

Tytuł VII.

Zarząd akademii technicznej.

§. 47.

Bezpośrednie kierownictwo akademii technicznej jest przy zgromadzaniu profesorów obradującem i uchwalającem, pod przewodnictwem rektora.

§. 48.

Zgromadzenie profesorów składa się z profesorów zwyczajnych i nadzwyczajnych akademi technicznej.

Docenci płatni, nauczyciele i adjunkci tylko wtenczas przystępują do obrad zgromadzenia profesorów, gdy idzie o przedmioty powierzonych im wykładów. W tych przypadkach mają głos stanowczy.

Docenci prywatni obierają z pomiędzy siebie jednego zastępcę, który w ich imieniu na obradach zgromadzenia profesorów zasiada z głosem doradczym.

§. 49.

Zgromadzenie profesorów odbywa posiedzenia w oznaczonych regulaminem odstępach czasu, lub na wezwanie rektora, które wszakże winno nastąpić, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część członków.

Do ważności uchwały potrzebna jest obecność przynajmniej dwóch trzecich części członków. Uchwały zapadają absolutną większością głosów obecnych, stanowczy głos mających członków.

Wszyscy członkowie winni uczęszczać stale na posiedzenia, a jeżeli nie mogą zadosyć uczynić temu obowiązkowi, swą nieobecność w każdym przypadku usprawiedliwić.

Obecnym członkom nie wolno usuwać się od głosowania.

O posiedzeniach zgromadzenia profesorów spisują się wywody słowne (protokoły).

§. 50.

Zgromadzenie profesorów jest odpowiedzialne za stan nauki, karności i porządku ekonomicznego w akademii technicznej.

Do niego należy układać programata nauk dla każdego oddziału i kursu akademii technicznej i wygotowywać instrukcyę w celu przeprowadzenia programatów. Jedne i drugie ulegają zatwierdzeniu wyższych władz edukacyjnych.

Zgromadzenie profesorów czyni z własnego początkowania, albo na wezwanie wyższych władz edukacyjnych, wnioski w przedmiocie rozwinięcia lub ulepszenia programatu nauk, utworzenia nowych katedr, lub zwinięcia istniejących, jakoteż w przedmiocie obsadzenia opróżnionych miejsc profesorów, docentów, adjunktów, nauczycieli; zarządza ich zastępstwo i mianuje asystentów, zdając o jednem i drugiem sprawę wyższym władzom edukacyjnym.

Zgromadzenie profesorów czyni także propozycye co do obsadzenia posad bibliotekarza i urzędników kancelaryjnych.

Rozstrzyga też o uwolnieniu uczniów od opłaty szkolnej, a w drugiej instancyi także o ważniejszych wypadkach wykroczenia uczniów przeciw karności szkolnej.

§. 51.

Z końcem każdego roku szkolnego odbywa się walne zgromadzenie całego grona nauczycielskiego, przy uczestnictwie wszystkich profesorów, nauczycieli, docentów, adjunktów, suplentów i asystentów, celem rozważenia potrzeb zakładu pod względem nauki i karności.

Na podstawie sprawozdań, przez poszczególne zgromadzenia wydziałowe uczynionych, tudzież na podstawie spostrzeżeń, życzeń i wniosków pojedynczych członków zgromadzenia, sporządza zgromadzenie profesorów roczny raport o stanie akademii technicznej, który rektor łącznie ze sprawozdaniami zgromadzeń wydziałowych i wywodem słownym (protokołem) zgromadzenia walnego przedkłada Ministrowi oświecenia.

§. 52.

Zgromadzenie profesorów wybiera co trzy lata z grona profesorów zwyczajnych zakładu rektora na okres trzyletni. Po upływie tego okresu ten sam rektor ponownie może być wybrany.

Wybór rektora potrzebuje w każdym razie zatwierdzenia Ministra oświaty.

§. 53.

Rektor jest reprezentantem całego zakładu, czuwa nad wypełnieniem obowiązków, tak grona nauczycielskiego, jakoteż uczniów; kieruje administracyą zakładu; zwołuje posiedzenia zgromadzenia profesorów, przedkłada, zdaje sprawę temuż zgromadzeniu z załatwionych czynności; odwiedza posiedzenia zgromadzeń wydziałowych, i ma prawo być przytomnym jakimkolwiek examinom odbywającym się w zakładzie.

Za swoje czynności pobiera roczny dodatek w kwocie 300 złr. w. a.

W razie potrzeby zastępuje rektora jego poprzednik na tej godności (prorektor).

§. 54.

Profesorowie, docenci płatni, nauczyciele i adjunkci, wykładający w pewnym oddziale zakładu, tworzą razem zgromadzenie wydziałowe tegoż oddziału, które na swych posiedzeniach załatwia kolegialnie wszystkie czynności, do jego oddziału odnoszące się, a mianowicie, wyrokuje o pilności, postępie i promocyi uczniów.

§. 55.

Zgromadzenie wydziałowe wybiera z pomiędzy profesorów zwyczajnych swego grona przełożonego.

Urzędowanie przełożonego wydziałowego trwać będzie 3 lata, z możnością ponowienia wyboru.

§. 56.

Przełożony czuwa nad całym sobie powierzonym wydziałem lub oddziałem, nad wykładami, aby się odbywały ściśle według programatu i w zakresie przepisanym.

Jemu składają profesorowie i nauczyciele wykazy postępu, pilności i zachowania się uczniów. Do niego należy karcenie niepilnych, lub wykraczających przeciwko przepisom karności, wreszcie odnoszenie się w danym razie do rektora, a względnie do zgromadzenia profesorów.

Przełożony zwołuje posiedzenia zgromadzenia wydziałowego, według przepisów regulaminu, uznanej potrzeby; lub na żądanie przynajmniej dwóch członków zgromadzenia; utrzymuje krótki wykaz czynności i uchwał jego, oraz katalog pilności, postępu i zachowania się uczniów.

§. 57.

Najwyższy nadzór i kierownictwo akademii technicznej jest przy Ministrze oświaty, który w myśl niniejszego statutu określi bliżej stosunki i czynności wyżwymienionych zgromadzeń.

Tytuł VII.

Zbiory naukowe.

§. 58.

Przy akademii technicznej w Krakowie znajdują się następujące pomocnicze zbiory i gabinety naukowe ze stałem uposażeniem, którego wysokość osobne określą przepisy, a mianowicie:

1. Gabinet geometryi wykreślnej;
2. „ nauk przyrodniczych;
3. „ fizyki;
4. „ mechaniki zastosowanej;
5. „ budowy machin;

6. Gabinet geometryi praktycznej;
7. „ budownictwa;
8. „ technologii mechanicznej;
9. „ górnictwa;
10. „ rysunków;
11. Laboratoryum chemii;
12. „ technologii chemicznej;
13. Warsztat mechaniczny;
14. Biblioteka.

§. 59.

Wymienione w poprzedzającym paragrafie zbiory i laboratorya zostają pod kierunkiem i zarządem właściwych profesorów, odpowiedzialnych za użycie dotacyi zgromadzeniu profesorów i Ministrowi oświecenia.

Biblioteka zostaje pod zarządem osobnego bibliotekarza, dla którego, równie jak i dla przełożonych reszty zbiorów, wydane będą osobne instrukcye.

Tytuł VIII.

Kancelarya.

§. 60.

Do załatwiania spraw administracyjnych zakładu dodana będzie rektorowi kancelarya i służba, której etat i stosunki osobne określą przepisy.
